

ב"מ לו

שווערד

לע"נ ר' אריה זאב בן ר' יצחק אייזיק שווערד ז"ל

1. ריטב"א על מסכת בבא מציעא דף לה/ב

שם פעמים ששניהם בחטאת כגון דמתה כדרכה ואמרו נאנסה. וקשיא לן האיכא כפירת ממון גבי נבילה ועוד דאי מתה כדרכה הנבלה והעור לבעלים והשתא דמשתבע דנאנסה ואין לבעל כלום נמצא דכופרין ממון והואיל וכן שניהם באשם מיבעי ליה. ואיכא למימר דמתה כדרכה ואין הנבלה יפה כלום. א"נ תכף שמתה נפלה בנהר. א"נ דקאמרי נאנסה. הא ליתא דא"כ שבועה שאינה ברשותו דמתרצי' לקמן נאנסה שהרגוה ליסטים והילך העור והנבילה ולא כפרי מיד:

2. תוספות רא"ש על בבא מציעא דף לו/א

שמתה כדרכה ואמרי מתה מחמת מלאכה דשואל באשם משום דממונא קא כפר, וא"ת והלא השואל לא כפר כלום כי הוא טוען שמתה מחמת מלאכה והשוכר מודה לן ומבעלים ראשונים מסולק הוא דהא כדרכה מתה וגם השוכר נפטר מן המשכיר, וי"ל דלא בעי למימר שיהיו שניהם כאחד אלא כך דינו של שוכר לגבי משכיר אי מתה כדרכה וטעין דמתה מחמת מלאכה והכי נמי אי טעין שואל לשוכר:

3. ספר אור שמח - הלכות שאלה ופקדון - פרק ד - הלכה ט

וצ"ל דסבר ר' ירמיה כר' יוסי כמו דקיי"ל כוותיה דמשלם שואל לבעלים אם כן תו אידך בבא דאמר, שוכר באשם ושואל בחטאת כגון שנגנבה ואמרו מתה כדרכה שוכר וכו' באשם שואל דבין כך ובין כך חיובי מחייב בחטאת, הלא כי הוה טעין נגנבה הלא הוי מחויב לשלם לשוכר, והשוכר הוי מחויב לשלם לבעלים ומדינא דר"נ הוי מחויב להראשון, אבל עיקר חיובו לשוכר, אבל כי טעין מתה כדרכה מחויב לשלם לבעלים, ואם כן כפר ממון בשבועתו.

4. חדושי הגר"ח הלוי - הלכות נזקי ממון פרק ד הלכה יא

והנה יש להסתפק, להך מ"ד דשומר שמסר לשומר פטור משום טעמא דמסרה לבן דעת, אם פירושו הוא, דעל כן יכול בזה להסתלק מעיקר חיוב שמירה שלו ובטל דין שומר שלו לגמרי, או דנימא דזה ודאי דכיון דנכנס בשמירה שוב אינו יכול להסתלק מזה, ורק דכיון דיהיב ליה גברא בחריקיה ע"כ מיפטר בהכי, אבל לא דבטל עיקר דין שומר שלו: וכן הוי הך ספיקא גופיה להך מ"ד דשומר שמסר לשומר חייב משום דאת מהימנת לי בשבועה האיך לא מהימן לי בשבועה, דבלאו הך טעמא דהאיך לא מהימן לי בשבועה הרי סובר דשומר שמסר לשומר פטור, ג"כ צ"ע אליביה אם מיפטר ומסולק בשמירתו, או דמיפטר משום דיהיב ליה גברא בחריקיה:

ונראה דזה מבואר מהא דפליגי בגרועי גרועיה לשמירתו אם בכה"ג חייב אם לא, דלהך מ"ד דגם בגרועי גרועיה מיפטר, הרי דמיפטר אע"ג דלא יהיב ליה גברא בחריקיה, דהרי השומר השני אינו כראשון, ובעל כרחך דהוי מדין סילוק שמירה, ועל כן לא איכפת לן במאי דגרועיה לשמירתו, כיון דכבר נסתלק משמירתו וליכא עליה עתה חיוב שמירה כלל על החפץ, ורק דצריך להתחייב משום זה גופיה שנסתלק בלא השבה לבעלים, ועל זה שפיר מהני הך טעמא דמסרה לבן דעת דמיפטר בהכי:

ולפי זה י"ל דזהו יסוד המחלוקת של שומר שמסר לשומר אם חייב אם לא, דהך מ"ד דחייב ס"ל דאינו יכול להסתלק מעיקר דין חיוב שמירתו, ופטורו הוא רק משום דיהיב ליה גברא בחריקיה, וע"כ מועיל הך טעמא דהאיך לא מהימן לי בשבועה דלא יהיב ליה גברא בחריקיה, דכל זמן שלא נסתלק משמירתו אי אפשר לן לשנות מדעת הבעלים, וע"כ מועיל הך טעמא דהאיך לא מהימן לי בשבועה לחייבו, משא"כ למ"ד שומר שמסר לשומר פטור, היינו משום דס"ל דיכול להסתלק עצמו משמירתו, ואין עליו רק חיוב מה שנסתלק בלא השבה לבעלים, וממילא דאינו יכול לטעון עוד דהאיך לא מהימן ליה בשבועה, דלענין חיוב השבה אין הדבר תלוי עוד בדעת בעלים, וכל שהוא מהימן שוב הויא השבה, ומהני הך טעמא דמסרה לבן דעת דמיפטר בהכי:

5. חדושי הרשב"א על מסכת בבא מציעא דף לו/א

הא דאמר רב שומר שמסר לשומר פטור. פטור לגמרי קאמר, ונכנס שומר שני תחתיו, ואילו רצה שומר ראשון דוחה את המפקיד אצל שומר שני, ואפי' פשע בה שומר שני, דאומר ליה הא אותיבי לך גברא בן דעת דקאי בחריקאי. ואפי' אין לו לשומר שני מידי לאשתלומי מיניה, אפטר ליה שומר ראשון לגמרי, דשומר שני הרי הוא כשומר דבעלים כיון שמסרה לבן דעת. ומיהו אינו פטור הראשון אלא מכל מה שהיה נפטר אם היה ברשותו, דמ"מ שלא מדעת הבעלים עשה כן, ואם שומר שכר הוא כבר נתחייב בגנבה ואבדה משעת משיכה. ואי קשיא לך מתני' דתני ישבע שוכר שמתה כדרכה והשואל משלם לשוכר, ואם איתא לבעלים איבעי ליה לשלומי, דשואל שומר דבעלים הוא. י"ל דכל היכא דבעי שומר ראשון לאשתעווי דינא בהדי מפקיד הרשות בידו לדעת רבנן, משום דמפקיד לדידיה אפקיד, והיכי אמר ליה השתא דלא משתעי דינא בהדיה וכל שכן דניחא לן לר' יוסי דאמר תחזור פרה לבעלים הראשונים וקיל"ן כותיה. ואע"ג דלא קיל"ן כרב, מ"מ נפקא לן מינה לדידן

דקיל"ן כר' יוחנן היכא דאפקיד לבניו ובני ביתו, א"נ למאן דהוו רגילי בעלים לאפקודי גביה, דאי לית לשומר שני מידי לאשתלומי מיניה א"נ לבניו ובני ביתו, אפ"ה שומר ראשון אפטר ליה לגמרי.

6. הרא"ש על בבא מציעא פרק שלישי - סימן כג

כל המפקיד על דעת אשתו ובניו הוא מפקיד כי יודע שכל אשר לו מוסר בידם ולדעת כן הפקיד בידו ולא מצי למימר אינהו לא מהימנו לי בשבועה. מיהו אם פשעו הם ואין להם לשלם חייב הוא לשלם דאי לא תימא הכי כל פקדון המופקד ביד אדם יאכלוהו אשתו ובניו ואין להן לשלם ויפטר גם הוא.

7. שו"ע חושן משפט - סימן רצא

(כד) מכאן אתה למד שהשומר שמסר הפקדון לאשתו ובני ביתו והודיעם שהוא פקדון, ולא שמרו כדרך השומרים, שהם חייבים לשלם לבעל הפקדון, ובעל הבית פטור, שכל המפקיד על דעת אשתו ובניו הוא מפקיד. (ואם אין להם לשלם, י"א דבעל הבית חייב לשלם (טור בשם הרא"ש ובסימן ע"ב בשם בה"ת). ויש אומרים דפטור) (טור בסימן זה בשם הרמב"ם והמגיד פרק ד' דשאלה):

8. הרא"ש על בבא מציעא פרק שלישי - סימן ו

והלכתא כרבא דבכל דוכתא קיימא לן כרבא לבר מיע"ל קג"ם. ודלא כר"ח שפסק כאביי משום דקיימא כרבה דאמר תחלתו בפשיעה וסופו באונס חייב. וליתא דגם רבא סבירא ליה דתחלתו בפשיעה וסופו באונס חייב אלא דלא מחשיב תחלתו בפשיעה מה שמסר פקדונו ביד אחר בלא רשותו כיון שמסרה לבן דעת:

9. רמב"ם יד החזקה - הלכות שכירות פרק א

(ד) כל שומר שפשע בתחלתו אע"פ שנאנס בסופו חייב כמו שיתבאר ואין השואל רשאי להשאיל אפילו שאל ספר תורה שכל שקורא בו עושה מצוה לא ישאלנו לאחר וכן אין השוכר רשאי להשכיר אפילו השכירו ס"ת לא ישכירנו לאחר שהרי זה אומר לו אין רצוני שיהיה פקדוני ביד אחר עבר השומר ומסר לשומר השני אם יש עדים ששמרה השומר השני כדרך השומריין ונאנס פטור השומר הראשון שהרי יש עדים שנאנס ואם אין שם עדים חייב השומר הראשון לשלם לבעלים מפני שמסר לשומר אחר ויעשה הוא דין עם השומר השני אפילו היה הראשון ש"ח ומסר לשומר שכר חייב שהרי יש לבעל החפץ לומר לו אתה נאמן אצלי להשבע וזה אינו נאמן לפיכך אם היה דרך הבעלים להפקיד תמיד דבר זה אצל השומר השני ה"ז השומר הראשון פטור מלשלם שהרי הוא אומר לבעלים זה הדבר שהפקדתם אצלי או השאלתם אמש הייתם מפקידין אותו אצל זה שהפקדתי אני אצלו והוא שלא ימעט שמירתו כיצד ימעט שמירתו כגון שהיה מופקד אצלו בשכר והפקידו אצל אותו השני בחנם או שהיה שאול אצלו והפקידו אצל אותו השני בשכר הואיל ומיעט שמירתו פושע הוא ומשלם אע"פ ששאל או ששכר בבעלים הרי הוא הוציא הדבר השומר מידו ליד שומר אחר:

(ה) ואם הביא השומר השני הראייה שיפטר בה שומר ראשון כדין שמירתו הרי זה פטור כיצד שומר שכר שנתן הבהמה השמורה אצלו לש"ח אם הביא השומר השני עדים שמתה הבהמה כדרכה הרי השומר הראשון פטור וכן כל כיוצא בזה:

10. חדושי הרשב"א על מסכת בבא מציעא דף לו/ב

מאי טעמא, מלאך המות מה לי הכא ומה לי התם. ושואל דחייב במתה כדרכה, משום דכיון שכל הנאה שלו אוקמה רחמנא ברשותיה לגמרי כאלו היה שלו, חוץ ממתה מחמת מלאכה דאיכא למימר לאו לאוקמה בכילתא שאלתיה:

11. שו"ע חושן משפט - סימן רצא

(כו) שומר שמסר לשומר, חייב, אפילו אם הוא שומר חנם ומסר לשומר שכר, דאמר ליה: את מהימן לי בשבועה היאך לא מהימן לי בשבועה. אפילו אם ידוע לכל שהשני טוב וכשר יותר מראשון: הגה - מיהו שומר שמסר לשומר לפני המפקיד, ולא מיחה, פטור (מרדכי פרק המפקיד). לפיכך אם דרך הבעלים להפקיד תמיד דבר זה אצל השומר השני, הרי השומר הראשון פטור מלשלם, והוא שלא ימעט שמירתו; אבל אם ימעט שמירתו, כגון שהראשון היה שומר שכר והשני ש"ח, או שהראשון שואל והשני ש"ש, פושע הוא הראשון ומשלם, אע"פ ששאל או שכר בבעלים. ואם יש עדים ששומר השני כראוי, נפטר שומר ראשון. ואפילו לא היו שם עדים, אם השומר הראשון ראה ויכול הוא לישבע, הרי זה נשבע ונפטר (ועיין סימן ע"ב סעיף ל')